

Nhà thờ Đức Bà Sài Gòn

Tác Giả: Saigon Echo s&#u t&#m

Thứ Năm, 07 Tháng 10 Năm 2010 10:24

Nhà thờ Đức Bà Sài Gòn, tên chính thức là Vương cung thánh đường Chính tòa Đức Mẹ Vô nhiễm Nguyên tội (Immaculate Conception Cathedral Basilica), là nhà thờ lớn nhất và đẹp nhất của thành phố Sài Gòn với 2 tháp chuông cao 60 m, tọa lạc tại trung tâm thành phố (Số 1 Công trường Công xã Paris, Quận 1).

Nhà thờ Đức Bà Sài Gòn

Nhà thờ Đức Bà Sài Gòn (năm 2007)

Nhà thờ

Tên chính Vương cung thánh đường Chính tòa Đức Mẹ Vô nhiễm Nguyên tội.

Tôn giáo Công giáo Rôma

Chức năng Nhà thờ chính tòa

Quốc gia Việt Nam

Vùng Tổng Giáo phận Sài Gòn

Thành phố Sài Gòn

Địa chỉ Công trường Công xã Paris

Kiến trúc

Thiết kế J. Bourad

Phong cách Kiến trúc Roman

Cao 57 mét (đỉnh thánh giá)

Nhà thờ Đức Bà Sài Gòn, tên chính thức là Vương cung thánh đường Chính tòa Đức Mẹ Vô nhiễm Nguyên tội (Immaculate Conception Cathedral Basilica), là nhà thờ lớn nhất và đẹp nhất của thành phố (Số 1 Công trình Công xã Paris, Quận 1). Đây là một trong những công trình kiến trúc tôn giáo đẹp nhất thu hút nhiều khách tham quan nhất tại thành phố.

Lịch sử

Ngay sau khi chiếm Sài Gòn, Pháp đã cho lập nhà thờ để làm nơi hành lễ cho tín đồ Công giáo trong đoàn quân viễn chinh. Ngôi nhà thờ đầu tiên được lập ở đường số 5 (nay là đường Ngô Đức Kế). Đây là một ngôi chùa nhỏ của người Việt bị bỏ hoang do chiến cuộc, rồi được Lefebvre đã biến ngôi chùa này thành nhà thờ.

Nhà thờ đầu tiên đó quá nhỏ nên vào năm 1863, Đô đốc Bonard đã quyết định cho khởi công xây dựng một nơi khác biệt thánh đường bằng gỗ bên bờ "Kênh Lớn" (còn gọi là kênh Charner, thời Việt Nam Cộng hòa là trục sông Tòa Tổng thống). Đô đốc Lefebvre tiếp tục "Lên đất viên đá đầu tiên" xây dựng nhà thờ vào ngày 28 tháng 3 năm 1863. Nhà thờ xây bằng gỗ, hoàn thành năm 1865, ban đầu gọi là Nhà thờ Saigon. Về sau, do nhà thờ gỗ này bị hư hại nhiều vì mối mọt, các buổi lễ được tổ chức trong phòng khánh tiết của "dinh Thống đốc" cũ, về sau còn trở thành phòng họp của Taberd, cho đến khi nhà thờ mới xây xong.

Tháng 8 năm 1876, Thống đốc Nam kỳ Duperré đã tiếp tục một cuộc thi và đề án kiến trúc nhà thờ mới. Ngoài một tiêu chí chủ yếu phong, hành lễ cho tín đồ, việc xây dựng nhà thờ mới cũng nằm trong mục đích phô trương đức tin Công giáo và sự vĩ đại của nền văn minh Pháp trước người dân thuộc địa. Với 17 đề án thi khác, đề án của kiến trúc sư J. Bourad với kiến trúc theo kiểu Roman còn biến pha trộn nét Gothic đã được chọn.

Địa điểm Nhà thờ Đức Bà Sài Gòn/Nhà thờ Đức Bà Sài Gòn, mặt bên

Ban đầu, địa điểm xây dựng được chọn ở 3 nơi:

- Trên nền Trống thi cũ (nay là góc đường Lê Duẩn và Hai Bà Trưng, tức vị trí tòa Lãnh sự Pháp).
- Khu Kênh Lớn (tại vị trí nhà thờ cũ, nay thuộc đường Nguyễn Huệ).
- Vị trí hiện nay.

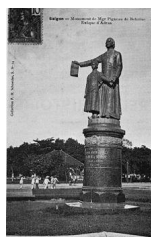
Ngày t&i v& trí hi&n nay, v&n t&ng có d& lu&n v& s& tranh ch&p c&a ba phía: nhà c&m quy&n Pháp mu&n xây c&t m&t nhà hát & đây, phía Tin Lành mu&n c&t nhà thờ Tin Lành và phía Công giáo mu&n xây nhà thờ Công giáo. Sau m&t th&i gian tranh ch&p, ba bên đành ph&i b&t thăm. Riêng phía Công giáo, giám m&c Colombert yêu c&u giáo dân toàn giáo ph&n ăn chay c&u nguy&n và xin dâng cho Đức Trinh Nữ Maria lo li&u. Đ&n ngày b&t thăm, phía Công giáo b&t thăm tr& & trúng thăm, hai phía kia b&t bình và yêu c&u b&t thăm l&i. L&n này, nhà c&m quy&n Pháp dành b&t thăm tr& &, k& đ&n phía Tin Lành, nh&ng phía Công giáo l&i trúng thăm [1].

Sau khi đ& án thi&t k& đ&&c ch&n, Đô đ&c Duperré cho đ&u th&u vi&c xây d&ng thánh đ&&ng và cũng chính ki&n trúc s& J. Bourad là ng&&i trúng th&u và tr&c ti&p giám sát công trình này. M&i v&t li&u t& xi măng, s&t thép đ&n &c vít đ&u mang t& Pháp sang. Đ&c bi&t m&t ngoài c&a công trình xây b&ng lo&i g&ch đ&t làm t&i Marseille (Pháp) đ& tr&n, không tô trát, (đ&n nay v&n còn màu s&c h&ng t&&i), không bám b&i rêu.

Ngày 7 tháng 10 năm 1877, Giám m&c Isidore Colombert đ&t viên đá đ&u tiên tr&&c m&t Phó soái Nam K& và đông đ& nhân v&t tại m&t th&i &y. Thánh đ&&ng đ&&c xây d&ng trong 3 năm. L& Ph&c sinh, ngày 11 tháng 4 năm 1880, l& cung hi&n và khánh thành đ&&c c& đ&o Colombert t& ch&c tr&ng th& v&i s& có m&t c&a Th&ng đ&c Nam K& Le Myre de Vilers. Hi&n nay, trên b& phía trên, bên trong c&a ra vào nhà thờ, có chi&c b&ng c&m th&ch g&n trong hành lang (transept) ghi ngày kh&i công, ngày khánh thành và tên v& công trình s&.

T&t c& m&i chi phí xây d&ng, trang trí n&i th&t đ&u do Soái ph& Nam K& đài th&, v&i s& ti&n 2.500.000 franc Pháp theo t& giá th&i b&y gi&. Ban đ&u, thánh đ&&ng có tên g&i là Nhà thờ Nhà n&&c vì thánh đ&&ng do nhà n&&c Pháp b& ti&n xây d&ng và qu&n lý.

Năm 1895, nhà thờ xây thêm hai tháp chuông, m&i tháp cao 57,6 m và hai tháp có 6 chuông đ&ng l&n n&ng 28,85 t&n. Trên đ&nh tháp có đỉnh m&t cây thánh giá cao 3,50 m, ngang 2 m, n&ng 600 kg. T&ng th& chi&u cao t& m&t đ&t lên đ&nh thánh giá là 60,50 m.

T&ng đ&ng Giám m&c Adran và Hoàng t& C&nh

Trên v&&n hoa tr&&c nhà thờ, năm 1903, ng&&i Pháp cho đ&ng t&&ng đ&ng Pigneau de Béhaine (còn g&i là Giám m&c Adran vì v& này làm Giám m&c hi&u tòa Adran) đ&n hoàng t& C&nh (con vua Gia Long) đ& ca ng&i công lao c&a n&&c Pháp "b&o h&", "khai hóa" cho Vi&t Nam. T&&ng đài này bao g&m m&t b& b&ng đá hoa c&&ng đ& hình tr& tròn và bên trên là b&c t&&ng t&c hình đ&c cha Adran v&i ph&m ph&c giám m&c, tay trái đ&n hoàng t& C&nh. T&&ng làm b&ng đ&ng, đ&&c đúc t&i Pháp, gi&i bình dân th&i đó th&&ng g&i là t&&ng "Hai hình" đ& phân bi&t v&i t&&ng

"Mặt hình", là bề mặt ngang của Đô đốc Hải quân Pháp Genouilly ở phía công trường Mê Linh (cuối đường Hai Bà Trưng, gần bờ sông Sài Gòn). Năm 1945, trường này bị phá hủy, nhưng cái bề mặt đá hoa cương dưới thì vẫn còn tồn tại ở đó mà không có bất cứ mặt bề mặt ngang nào ở trên.

Năm 1959, Linh mục Giuse Phạm Văn Thiên (sau làm Giám mục giáo phận Phú Cường, nay đã qua đời), cai quản Giáo xứ Sài Gòn bấy giờ, di dời đến hai Thánh Mẫu ở Vatican, đã đặt mặt mặt trường Đức Mẹ Hòa Bình bằng loạ đá cẩm thạch quý hiếm. Khi trường ở Roma gửi sang Sài Gòn bằng đường thủy, Linh mục Giuse Phạm Văn Thiên đã làm lễ dâng trường trên cái bề mặt vẫn còn để trường kể từ năm 1945 vào ngày 16 tháng 2 năm 1959 và dâng trường cho Nữ Vương Hòa Bình. Tay linh mục viết câu kinh cầu nguyện "Xin Đức Mẹ cho Việt Nam được hòa bình" rồi để trường đồng đội quan khách có mặt hôm ấy. Ngày hôm sau, Hồng y Agagianian từ Roma qua Sài Gòn để chào toạ lễ bề mặt Đức hai Thánh Mẫu, đã làm phép bề mặt trường này vào buổi chiều ngày 17 tháng 2 năm 1959. Do bề mặt trường này mà từ đó Nhà thờ có tên gọi là Nhà thờ Đức Bà.

Ngày 05/12/1959, Tòa Thánh đã cho phép làm lễ "xức dầu", tôn phong Nhà thờ Chánh tòa Sài Gòn lên hàng Vương cung thánh đường (basilique). Từ đó, tên gọi chính thức của thánh đường là Vương cung thánh đường Đức Bà Sài Gòn.

Năm 1960, Tòa Thánh thành lập hàng giáo phẩm Việt Nam với ba tòa Tổng Giám mục tại Hà Nội, Huế và Sài Gòn. Nhà thờ trở thành nhà thờ chính tòa của và Tổng giám mục Sài Gòn cho đến ngày nay.

Những nét đặc sắc

Trong quá trình xây dựng, toàn bộ vật liệu xây dựng từ xi măng, sắt thép đến các vít ốc vít mang từ Pháp sang. Mặt ngoài của công trình xây bằng loạ gạch đất làm từ Marseille để trơn, không tô trát, (đến nay vẫn còn màu sắc hồng tươi), không bám bụi rêu. Mặt sàn ngói vữa trong nhà thờ có in hàng chữ Guichard Carvin, Marseille St André France (có lẽ là nơi sản xuất loạ ngói này), mặt nh ngói khác lại có hàng chữ Wang-Tai Saigon. Có thể đây là mặt nh ngói được sản xuất sau tại Sài Gòn dùng để thay thế nh ngói mặt nh ngói vữa trong thời gian Thời chiến hai do nh ngói cũ không kích của quân Đông Minh. Toàn bộ thánh đường có 56 ô cửa kính màu do hãng Lorin của tỉnh Chartres (Pháp) sản xuất.

Móng cửa thánh đường được thiết kế để chịu tải trọng gấp 10 lần toàn bộ kiến trúc ngôi nhà thờ nằm bên trên. Và mặt dưới của bề mặt là nhà thờ không có vòng rào hoặc bề mặt bao quanh như các nhà thờ quanh vùng Sài Gòn - Gia Định lúc bấy giờ và bây giờ.

Nội thất thánh đường được thiết kế thành mặt lòng chính, hai lòng phụ tiếp đến là hai dãy nhà nguyện. Toàn bộ chiều dài thánh đường là 133 m, tính từ cửa ngăn đến mút chót cửa phòng để kính. Chiều ngang của hành lang là 35 m. Chiều cao của thánh đường là 21 m. Số cửa của cửa thánh đường có thể đặt từ 1.200 người.

Nội thất thánh đường có hai hàng cột chính hình chữ nhật, mặt bên sáu chiếc trường trọng cho 12 vị thánh tông đồ. Ngay sau hàng cột chính là mặt hành lang với khá nhiều khoang có nh ng bàn thờ nh (hơn 20 bàn thờ) cùng các bề thờ và trường thánh nh làm bằng đá trọng khá tinh xảo. Bàn thờ nơi Cung Thánh làm bằng đá cẩm thạch nguyên khối có hình sáu vị thiên thần

kh&#c th&#ng vào kh&#i đá đ&# l&#y m&#t bàn th&#, b&# chia làm ba ô, m&#i ô là m&#t tác ph&#m điêu kh&#c di&#n t&# thánh tích. Trên t&#ng đ&#c trang trí n&#i b&#t 56 c&#a kính mô t&# các nhân v&#t ho&#c s&# ki&#n trong Thánh Kinh, 31 hình bông h&#ng tròn, 25 c&#a s&# m&#t bò b&#ng kính nh&#u màu ghép l&#i v&#i nh&#ng hình &#nh r&#t đ&#p. T&#t c&# các đ&#ng nét, g&# ch&#, hoa văn đ&#u tuân th&# theo th&#c Roman và Gôtich, tôn nghiêm và trang nhã. Tuy nhiên, trong s&# 56 c&#a kính này hi&#n ch&# còn hai c&#a là nguyên v&#n nh&# x&#a.

N&#i th&#t thánh đ&#ng ban đêm đ&#c chi&#u sáng b&#ng đi&#n (không dùng đèn c&#y) ngay t&# khi khánh thành. Vào ban ngày, v&#i thi&#t k&# ph&#i sáng tuy&#t h&#o, hài hòa v&#i n&#i th&#t t&#o nên trong n&#i th&#t thánh đ&#ng m&#t ánh sáng êm đ&#u, t&#o ra m&#t c&#m giác an lành và thánh thi&#n.

Ngay phía trên cao phía c&#a chính là "gác đàn" v&#i cây đàn organ &#ng, m&#t trong hai cây đàn c&# nh&#t Vi&#t Nam hi&#n nay. Đàn này đ&#c các chuyên gia n&#c ngoài làm b&#ng tay, thi&#t k&# riêng, đ&# khi đàn âm thanh đ&# cho c&# nhà th&# nghe, không nh&# mà cũng không &#n. Ph&#n thân đàn cao kho&#ng 3 m, ngang 4 m, dài kho&#ng 2 m, ch&#a nh&#ng &#ng h&#i b&#ng nhôm đ&#ng kính kho&#ng m&#t inch. Ph&#n đi&#u khi&#n đàn n&#m riêng n&#i v&#i thân đàn b&#ng nh&#ng tr&#c, có nh&#ng phím đàn nh&# đàn organ bình th&#ng và nh&#ng phím to đ&#t đ&#i sàn nhà (dài ch&#ng 3 m, ngang kho&#ng 1 m) đ&#ng&#i đi&#u khi&#n đàn đ&#p lên khi dùng n&#t tr&#m. Đàn còn có nh&#ng thanh gỗ l&#n đ&# đ&#p vào ph&#n đ&#i các &#ng h&#i phát ra âm thanh. Hi&#n nay, cây đàn này đã hoàn toàn h&#ng do b&# m&#i ăn ph&#n g&# bàn phím đi&#u khi&#n b&#ng tay.

Ban đ&#u, hai tháp chuông cao 36,6 m, không có mái và ch&# có đ&#c m&#t chi&#c c&#u thang h&#p ch&#ng 40 cm b&# ngang. N&#i th&#t gác chuông r&#t t&#i và sàn đ&#c lót s&# s&#i b&#ng nh&#ng mi&#ng g&# nh&# cách kho&#ng, nhìn xu&#ng th&#y sâu hút. Vào năm 1895, thánh đ&#ng xây thêm hai mái chóp đ&# che gác chuông cao 21 m, theo thi&#t k&# c&#a ki&#n trúc s&# Gardes, t&#ng c&#ng tháp chuông cao 57 m. Có t&#t c&# 6 chuông l&#n (sol, la, si, đô, rê, mi), g&#m sáu âm, n&#ng t&#ng c&#ng 28,85 t&#n, đ&#t đ&#i hai l&#u chuông. B&# chuông này đ&#c ch&# t&#o t&#i Pháp và mang qua Sài Gòn năm 1879. Trên tháp bên ph&#i treo 4 qu&# chuông (sol, si, rê, mi); tháp bên trái treo 2 chuông (la, đô). Trên m&#t m&#i qu&# chuông đ&#u có các h&#a ti&#t r&#t tinh x&#o.

Ba qu&# chuông to nh&#t là chuông si n&#ng 3.150 kg, chuông re n&#ng 2.194 kg và đ&#c bi&#t là chuông sol là m&#t trong nh&#ng qu&# chuông l&#n nh&#t th&# gi&#i: n&#ng 8.785 kg, đ&#ng kính mi&#ng chuông 2,25 m, cao 3,5 m (tính đ&#n núm treo). Chuông này ch&# ngân lên m&#i năm m&#t l&#n vào đêm Giáng Sinh.

Các chuông đ&#u đ&#c đi&#u khi&#n b&#ng đi&#n t&# bên đ&#i. Riêng ba chi&#c chuông l&#n tr&#c khi đánh đ&#u đ&#c kh&#i đ&#ng b&#ng cách đ&#p (vì quá n&#ng) cho l&#c tr&#c khi b&#t công t&#c đi&#n. Vào ngày th&#ng, thánh đ&#ng ch&# cho đ&# m&#t chuông mi ho&#c rê vào lúc 5 gi&# và 17g30. Vào ngày l&# và ch&# nh&#t, nhà th&# th&#ng cho đ&# ba chuông. Vào đêm Giáng Sinh thì m&#i đ&# c&# 6 chuông. Ti&#ng chuông ngân xa t&#i 10 km theo đ&#ng chim bay.

B&# máy đ&#ng h&# tr&#c vòm mái cách m&#t đ&#t ch&#ng 15 m, gi&#a hai tháp chuông đ&#c ch&# t&#o t&#i Th&#y Sĩ năm 1887, hi&#u R.A, cao kho&#ng 2,5 m, dài kho&#ng 3 m và ngang đ&# h&#n 1 m, n&#ng h&#n 1 t&#n, đ&#t n&#m trên b&# g&#ch. Dù thô s&#, cũ k&# nh&#ng ho&#t đ&#ng khá chính xác. Đ&# đi&#u ch&#nh đ&#ng h&#, phía sau máy có m&#t chi&#c đ&#ng h&# to c&# đ&#ng h&# reo trong gia đình. Ch&# c&#n theo dõi chi&#c đ&#ng h&# con này, có th&# bi&#t đ&#ng h&# l&#n ch&#y ch&#m, nhanh, đúng hay sai gi&#. M&#i tu&#n ph&#i lên giây đ&#ng h&# m&#t l&#n và chi&#c c&#n đ&# lên giây đ&#ng h&# gi&#ng nh&# tay quay

máy xe. Đ&#ng h&# còn có h&# th&#ng chuông riêng, tuy nhiên đã không còn ho&# t&#ng do dây cốt quá cũ.

M&# t tr&# c thánh đ&#ng là m&# t công viên v&# i b&# n con đ&#ng giao nhau t&#o thành hình thánh giá. Trung tâm c&#a công viên là b&# c t&#ng Đ&# c M&# Hòa bình (hay N&# v&#ng Hòa bình). T&#ng do nhà điêu kh&# c G. Ciocchetti th&# c hi&# n năm 1959. Tên c&#a tác gi&# đ&# c &# trên tà áo đ&# i chân, phía bên trái c&#a b&# c t&#ng. B&# c t&#ng cao 4,6 m, n&#ng 5,8 t&#n, b&#ng đá c&#m th&#ch tr&#ng c&#a Ý, đ&# c t&# c v&# i ch&# đích đ&# nhìn t&# xa nên không đánh bóng, vì v&#y mà toàn thân t&#ng, k&# c&# vùng m&# t v&# n còn nh&#ng v&# t điều kh&# c thô. T&#ng Đ&# c M&# trong t&# th&# đ&#ng th&#ng, tay c&#m trái đ&#a c&#u, trên trái đ&#a c&#u có đỉnh cây thánh giá, m&# t Đ&# c M&# d&#m chiêu nhìn lên tr&# i nh&# đang c&#u nguy&#n cho Vi&# t Nam và cho th&# gi&# i đ&# c hoà bình. Chân Đ&# c M&# đ&#p đ&#u con r&#n (mà hi&# n nay, đ&#u con r&#n đã b&# b&# m&# t cái hàm trên). Trên b&# đá, phía tr&# c b&# c t&#ng, ng&# i ta có g&# n m&# t t&#m b&#ng đ&#ng v&# i hàng ch&# Latinh:

REGINA PACIS - OPRA PRONOBIS - XVII. II. MCMLIX

Nghĩa là: N&# V&#NG HÒA BÌNH - C&#U CHO CHÚNG TÔI - 17.02.1959

Phía đ&# i b&# đá, ng&# i ta đã khoét m&# t cái h&# c ch&# giáp v&# i chân t&#ng Đ&# c M&#, trong đó có m&# t chi&# c h&#p b&#ng b&# c, ch&#a nh&#ng l&# i kinh c&#u nguy&#n cho hoà bình c&#a Vi&# t Nam và th&# gi&# i. Nh&#ng l&# i c&#u nguy&#n đó đ&# c vi&# t lên trên nh&#ng lá m&#ng b&#ng nh&#ng ch&# t li&#u khác nhau nh&# b&#ng vàng, b&# c, thi&# c, nhôm, gi&#y, da và đ&#ng, đ&# c g&# i t&# i t&# nhi&#u mi&#n c&#a Vi&# t Nam, k&# c&# t&# m&# t s&# vùng ngoài mi&#n B&# c.